

Nederlands Archievenblad (izdavač: Kraljevsko udruženje arhivista Nizozemske), Vol. 97, 1/1993; Vol. 97, 2/1993; Vol. 97, 3/1993; Vol. 97, 4/1993.

Branka Molnar

DER ARCHIVAR, god. XLVIII, br. 1-4, Düsseldorf, 1995.

Časopis "Der Archivar" izdaje Glavni državni arhiv države Nordrhein-Westfalen iz Düsseldorfa. Godina 1995. predstavlja 48. godište izlaženja ovoga časopisa. I ovo godište zadržava prepoznatljivu koncepciju i dinamiku izlaženja ustaljenu već duži niz godina. Časopis izlazi 4 puta godišnje, a svaki broj sadrži stotinjak stranica formata A4. Časopis koristi ne baš uobičajenu paginaciju, budući da se ne numeriraju stranice nego stupci, jer su stranice podijeljene na dva stupca.

Osim što stručnim člancima daje doprinos razvoju arhivistike kao teorije, časopis kroz niz rubrika izvještava o arhivskoj praksi i značajnim arhivističkim događanjima ne samo u Saveznoj Republici Njemačkoj, nego i u ostalim zemljama te međunarodnim organizacijama. Uobičajene su sljedeće rubrike: a) zakonski i provedbeni propisi o arhivskoj službi u Njemačkoj; b) prikazi knjiga i časopisa; c) izvještaji o djelatnosti arhiva i stručnim skupovima; d) vijesti o arhivskim djelatnicima i nekrolozi; e) priopćenja Udruge njemačkih arhivista (VdA) i f) razno.

Časopis redovito izvještava o novim propisima u arhivskoj djelatnosti, donoseći ponekad cjelovite tekstove, a češće samo izvode s komentarima. Ponekad je ova rubrika koncipirana tematski, tako da daje komparativni prikaz pojedinih segmenata arhivske djelatnosti. Iz 48. godišta izdvojio bih tri propisa, koji su objavljeni u cijelosti. U broju 3 objavljen je arhivski zakon slobodnog hanzeatskog grada Hamburga. (Hamburg, kao i još neki gradovi, ima status federalne jedinice, pa otuda i pravo da donosi vlastiti arhivski zakon.) Ovaj zakon donio je u siječnju 1991. Senat grada Hamburga, a objavljen je u ovom broju, stoga što je taj broj prethodio Savjetovanju njemačkih arhivista u Hamburgu u rujnu 1995. Zakon sadrži samo sedam, istina nešto dužih, članaka u kojima se na koncizan način regulira cjelokupna djelatnost arhivske službe Hamburga. Zakonskom tekstu prethodi komentar Hans-Dietera Loosea.

U broju 2 objavljen je propis kojim se reguliraju zapošljavanje, obrazovanje i polaganje stručnog ispita za "višu arhivsku službu" u Tiringiji. Propis sadrži odredbe o uvjetima koje moraju ispunjavati natjecatelji za ovu službu, trajanju i strukturi pripravničkog staža (*Vorbereitungsdienst*), praćenju uspjeha i državnom stručnom ispitu. Kao posebno zanimljivo istaknuo bih da se pripravnički staž dijeli u dva dijela: 1) šest mjeseci praktične izobrazbe u arhivu ili odgovarajućoj ustanovi i 2) osamnaest mjeseci teoretske izobrazbe u Arhivističkoj školi u Marburgu. Sve savezne zemlje,

osim Bavorske, šalju svoje pripravnike na izobrazbu u marburšku školu i priznaju državni stručni ispit koji se u toj školi polaže, iako nije riječ o saveznoj ustanovi, nego ustanovi države Hessen.

Treći propis na koji želim upozoriti objavljen je u broju 4, a njime se regulira uredsko poslovanje (*Registraturordnung*) državnih tijela u Saskoj.

Rubrika "Izveštaji o djelatnosti arhiva i stručnim skupovima" na početku izvještava o skupovima međunarodnog karaktera. Između ostalog, u ovoj rubrici su 1995. godine objavljeni izvještaji o Savjetovanju u Pragu na temu "Stanje stranačkih arhiva u Europi" (broj 1), o Četvrtoj europskoj arhivskoj konferenciji u Lancasteru (broj 2), te o projektu UNESCO-a i MAV-a o arhivskom gradivu policija i tajnih službi (broj 3). Izvještaji o skupovima u Njemačkoj su relativno brojni, jer se organiziraju mnogi tematski i regionalni skupovi, a časopis izvještava i o skupovima bibliotekara, dokumentalista i drugih. Na kraju ove rubrike dolaze priopćenja o skupovima i arhivskoj djelatnosti u drugim državama.

Redovito godišnje stručno savjetovanje njemačkih arhivista zauzima posebno mjesto u časopisu. Tako su u broju 1 objavljeni referati i izvještaji sa Savjetovanja održanoga 1994. godine u Dresdenu. Referati su predstavljeni u plenumu, ali i u sekcijama, koje su se bavile pojedinim temama. Opća tema je bila sigurnost predaje arhivskoga gradiva s obzirom na opću informatizaciju društva. Slijede nadalje izvještaji opće radne sjednice, kao i izvještaji sjednica osam strukovnih grupa, koje predstavljaju organizacijske oblike Udruge njemačkih arhivista.

U rubrici "Osobne vijesti" sadržani su podaci o kadrovskim promjenama (imеноvanja, razrješenja, premještaji, odlasci u mirovinu i sl.). Ova je rubrika vrlo korisna, jer olakšava kontakte među kolegama.

Među priopćenjima Udruge njemačkih arhivista treba istaknuti zapisnik skupštine održane 28. rujna 1995. u Hamburgu (broj 4), te posebno Statut Udruge (broj 1). Novi statut donesen je u listopadu 1994. godine. Budući će Hrvatsko arhivističko društvo uskoro morati uskladiti svoj statut sa zakonom o udrugama, kojeg se donošenje uskoro očekuje, smatram da bi tom prilikom bilo korisno razmotriti statut njemačkih kolega.

Istaknuo bih da je sjedište Udruge njemačkih arhivista u Frankfurtu, pa bih to povezoao s već iznesenim činjenicama da uredništvo najznačajnijeg stručnog arhivističkog časopisa ima sjedište u Düsseldorfu, a da se najznačajnija obrazovna institucija za arhivsku djelatnost nalazi u Marburgu. Ove činjenice pokazuju da za kvalitetnu djelatnost različitih segmenata arhivske službe nije neophodna njihova koncentracija u jednom središtu.

Na kraju, dolazimo do prikaza stručnih članaka. U nemogućnosti da prikazom obuhvatim sve članke zadržat ću se samo na nekima. No, prije toga treba konstatirati, da iako članci nisu tematski grupirani, određene teme ipak dominiraju u ovom godištu.

Prvi tematski kompleks čine članci u svezi sa strojnočitljivim nositeljima podataka. Tako se u broju 3 Michael Wettengel bavi problemom normi i standarda elektronskih medija za pohranu podataka. Problem nije u premalenom, nego u prevelikom broju normi u tom području. Stoga autor daje prikaz različitih normi (ISO, EN i DIN) za strojnočitljive zapise – od onih na bušenim karticama i trakama, pa do najmodernijih optičkih nositelja podataka. Isti autor, uz pomoć Hansa Hofmanna, u broju 2 daje prikaz jednog nizozemskog projekta zaštite strojnočitljivih zapisa. Brz razvoj informacijskih tehnologija i nastanak strojnočitljivih nositelja podataka u upravi nosi sa sobom i određene posljedice za rad arhiva. Autori razmatraju te konzekvence i nastoje pronaći način da arhivi odgovore na te izazove. Iako njihovi odgovori nisu sasvim jednoznačni u pogledu najsvrsishodnijih mjera, njihovi su prijedlozi korisni i pružaju solidnu osnovu za dalja istraživanja u tom području.

Druga dominirajuća tema je samorazumijevanje arhivskih djelatnika. Tom se temom bave dva članka. U broju 4 Ute Bottin, Grit Laugwitz i Alexander Schulz-Luchenbach analiziraju "sliku zvanja" (*Berufsbild*) djelatnika srednje i visoke stručne spreme na temelju ankete provedene u novim saveznom zemljama. U broju 3 Ernst Otto Bräunche, Michael Diefenbacher, Herbert Reyer i Klaus Wisotzky razmatraju ulogu arhivista gradskih i regionalnih arhiva u istraživanju lokalne povijesti. Kritički se suprotstavljajući drugim mišljenjima, autori smatraju da arhivisti u tome mogu i trebaju dati značajan doprinos.

Treći kompleks čine članci kojima se razmatra odnos arhiva prema javnosti. U broju 2 Albert P. Luttenberger se bavi utjecajem istraživačkih interesa na upravljanje arhivima. Autor se bavi značenjem koje istraživački interesi povjesničara imaju za rad arhivskih djelatnika, odnosno pitanjem da li imaju ili bi trebali imati utjecaja na arhivsku praksu novi istraživački pristupi i pravci u povijesnim znanostima. Autor predstavlja četiri istraživačka koncepta: strukturalnu povijest, socijalno-povijesne znanosti, povijest svakodnevice i povijesnu antropologiju. Pronalazeći uzroke snažne tematske i konceptijske diferencijacije istraživačkih interesa u logici pluralističkih društvenih odnosa, autor izvodi zaključke o mogućem utjecaju na vrednovanje arhivskoga gradiva. Pri tome ističe kvantifikaciju kao sve snažniju metodu u istraživačkom instrumentariju, što baca novo svjetlo na probleme izlučivanja registraturnog gradiva. S druge strane, po autorovom bi mišljenju diferencijacija istraživačkih interesa trebala utjecati i na nov pristup izradi arhivskih obavijesnih pomagala.

U svom članku "Arhivist kao posrednik između mrtve prošlosti i živog naroda", Nizozemac Eric Katelaar razmatra pitanje dostupnosti osobnih spisa. To pitanje

postavlja pred arhiviste problem balansiranja između načela slobode istraživanja i zaštite privatnosti. Da bi pokazao kako se obični građani, koji imaju interes za određene podatke, suočavaju s nedostupnošću arhivskoga gradiva, autor iznosi primjer vlastite zemlje. Naime, početkom svibnja 1945. godine savezničke trupe, poglavito kanadske, oslobađaju Nizozemsku od njemačke okupacije. Početkom 1946. godine rađaju se djeca, čije su majke Nizozemke, a očevi, najčešće nepoznati, Kanađani. Mnogo godina kasnije ta djeca pokušavaju pronaći svoje očeve. Ako se ime oca suradnjom nizozemskih i kanadskih arhiva pronađe, kanadska "Vojna mirovinska agencija" zadržava pravo da od oca zatraži suglasnost za otkrivanje njegovog identiteta. Ništa manji nisu niti problemi one djece, čiji su očevi njemački okupatorski vojnici i oficiri. Ovi i slični primjeri ukazuju na problem dostupnosti i korištenja osobnih podataka. Navodeći projekt Europske unije iz 1992. godine autor konstatira da u zakonodavstvu, a još više u praksi zemalja EU postoje u tom pogledu znatne razlike. Autor smatra da bi izrada profesionalnog etičkog kodeksa u okviru Međunarodnog arhivskog vijeća bila važan korak u ovom području tj. u komunikaciji arhivista s kolegama, s korisnicima i s društvom.

Da bi arhivisti bili u mogućnosti odgovoriti sve složenijim zahtjevima, koje pred njih postavlja odnos prema javnosti, potrebno je uvesti i odgovarajuće sadržaje u obrazovanje arhivista. Time se bavi Andrea Wetmann, izvještavajući o uvođenju novog kolegija na studiju u Arhivskoj školi u Marburgu. Novi kolegij su koncipirali i proveli autorica i dr. Moritz. Konstatirajući da o karakteru i mjestu "rada s javnošću" unutar arhivskih redovitih zadaća među arhivistima ne postoji dogovor, autorica ističe da program novog kolegija ima pokusni karakter. Kolegij je podijeljen na četiri cjeline: 1) mogućnosti samopredstavljanja arhiva u javnosti; 2) komunikacija s korisnicima, školama i novinstvom; 3) izrada različitih vrsta arhivskih publikacija i 4) arhivske izložbe. Autorica na kraju iznosi ocjenu studenata, što joj daje opravdanje za tvrdnju kako s ovim kolegijem treba nastaviti.

Nema sumnje da i ovo godište časopisa *Der Archivar* potvrđuje dostignutu visoku razinu stručnosti i informativnosti. Teoretski članci vrijedan su doprinos ne samo njemačkoj, nego i svjetskoj arhivistici, ali i članci pretežno informativnog karaktera za nas su od velikog značenja, jer nam pokazuju svu širinu djelatnosti njemačkih kolega.

Damir Validžić